Στήν ὑπόθεση 1/81

πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο αἴτηση τοῦ Landgericht Hamburg πρός τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, μέ τήν ὁποία ζητεῖται στό πλαίσιο τῆς διαφορᾶς πού ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον τοῦ αἰτοῦντος δικαστηρίου μεταξύ

Pfizer Inc., Νέα Ὑόρκη (ΗΠΑ),

καί

Eurim-Pharm GmbH, Piding/Bad Reichenhall (Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας),

ἡ ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, A. O'Keeffe καί T. Koopmans, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: F. Capotorti
γραμματεύς: J. A. Pompe, βοηθός γραμματεύς

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως, ἡ ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας καί οἱ παρατηρήσεις πού κατετέθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου τῆς ΕΟΚ ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Πραγματικά περιστατικά καί διαδικασία

1. Ἡ ἐνάγουσα στήν κυρία δίκη, ἡ Pfizer Inc., εἶναι μία μεγάλη ἀμερικανική ἑταιρία φαρμακευτικῶν προϊόντων, ἡ ὁποία ἔχει

θυγατρικές ἐπιχειρήσεις στά περισσότερα Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος, ὅπως στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας καί στό Ἡνωμένο Βασίλειο. Παρασκευάζει δέ μεταξύ ἄλλων ἕνα ἀντιβιοτικό εὐρέος φάσματος, τό ὁποῖο διατίθεται στό ἐμπόριο ὑπό τήν ὀνομασία «Vibramycin». Στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ἡ μητρική ἑταιρία εἶναι δικαιοῦχος τόσο τοῦ σήματος αὐτοῦ, ὅσο καί τοῦ σήματος Pfizer, τά ὁποῖα ἔχουν καταχωρισθεῖ γιά λογαριασμό της στό γερμανικό βιβλίο σημάτων.

Ἡ γερμανική θυγατρική ἑταιρία τῆς ἐναγούσης, ἡ Pfizer GmbH, πωλεῖ τό ἀντιβιοτικό «Vibramycin» σέ διάφορα μεγέθη συσκευασίας, τά ὁποῖα ἀνταποκρίνονται στόν συνηθισμένο τρόπο μέ τόν ὁποῖο οἱ Γερμανοί ἰατροί ἐκδίδουν τίς συνταγές τους, δηλαδή σέ συσκευασίες τῶν πέντε, ὀκτώ, δεκαέξι καί σαράντα δισκίων, καθώς καί σέ συσκευασία τῶν ἑκατό, ἡ ὁποία προορίζεται γιά τίς ἀνάγκες τῶν κλινικῶν.

Ἡ ἐναγομένη στήν κυρία δίκη, ἡ Eurim-Pharm GmbH, ἀσχολεῖται μέ τήν εἰσαγωγή ἀλλοδαπῶν φαρμάκων ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας. Εἰσάγει δέ τό ἀντιβιοτικό «Vibramycin», πού προέρχεται ἀπό τήν Pfizer Ltd., τήν βρετανική θυγατρική ἑταιρία τῆς ἐναγούσης, καί τό διαθέτει στήν ἀγορά τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἀφοῦ τό ἀνασυσκευάσει.

Στήν Μεγάλη Βρετανία τό προϊόν διατίθεται στήν ἀγορά σέ συσκευασίες τῶν δέκα καί τῶν πενήντα δισκίων, τά ὁποῖα εὑρίσκονται σφραγισμένα ἀνά πέντε ἐντός τῶν λεγομένων πλακιδίων μπλίστερ. Ἐπί τοῦ φύλλου πού εἶναι κολλημένο ἐπί τῆς ὀπισθίας ὄψεως τῶν πλακιδίων αὐτῶν ἀναγράφονται οἱ λέξεις «Vibramycin» καί «Pfizer».

Προκειμένου νά τηρήσει τίς γερμανικές διατάξεις καί συνήθειες, ἡ ἐναγομένη τοποθετεῖ αὐτά τά πλακίδια μπλίστερ σέ πτυσσόμενα κυτία πού ἔχει ἡ ἴδια ἐπινοήσει, χωρίς νά μεταβάλλει τά ἴδια τά πλακίδια ἤ τό περιεχόμενό τους. Ἡ ἐμπροσθία ὄψη τοῦ κυτίου ἔχει ἕνα ἄνοιγμα πού καλύπτεται ἀπό ἕνα διαφανές φύλλο, μέσα ἀπό τό ὁποῖο διακρίνονται σαφῶς οἱ λέξεις «Vibramycin» καί — μέ μικρά γράμματα — «Pfizer» ἐπί τοῦ φύλλου τοῦ πλακιδίου μπλίστερ. Ἐπί τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ κυτίου ὁ εἰσαγωγεύς ἔχει θέσει τήν ἑξῆς ἐπιγραφή: «Ἀντιβιοτικό εὐρέος φάσματος — Παρασκευαστής: Pfizer Ltd., Sandwich, Kent, GB ... — Εἰσαγωγεύς: Eurim-Pharm GmbH, χονδρεμπόριο φαρμάκων, 8229 Piding — συσκευασθέν ἀπό τόν εἰσαγωγέα: Eurim-Pharm GmbH, 8229 Piding ...». Στήν συσκευασία αὐτή προστίθεται ἕνα δελτίο μέ ἐνδείξεις σχετικές μέ τό φάρμακο, πού ἀνταποκρίνεται στίς γερμανικές προδιαγραφές.

2. Ἡ ἐνάγουσα θεωρεῖ ὅτι ἡ ἀλλαγή αὐτή τῆς συσκευασίας συνιστᾶ προσβολή τοῦ δικαιώματος πού ἔχει ἐπί τοῦ σήματος «Vibramycin» στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας.

Στίς 27 Ἰουλίου 1979 ἡ προσφεύγουσα ἐπέτυχε νά ἐκδοθεῖ ἀπό τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου μία ἀπόφαση περί ἀσφαλιστικῶν μέτρων, ἡ ὁποία ἐπεκυρώθη μέ ἀπόφαση τῆς 10ης Αὐγούστου 1979. Μέ τήν ἀπόφαση αὐτή ἀπηγορεύθη στήν ἐναγομένη, ὑπό τήν συνηθισμένη ἀπειλή κυρώσεων, νά ἀνασυσκευάζει δισκία «Vibramycin» μιᾶς ἐπιχειρήσεως Pfizer, πού περιέχονται σέ περιτύλιγμα μπλίστερ, κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε νά παραμένει ὁρατό ἀπό ἔξω τό σῆμα «Vibramycin», καθώς καί νά θέτει σέ κυκλοφορία εἴδη σέ τέτοια συσκευασία.

Τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου ἀπεφάνθη, μέ τήν ἀπόφασή του τῆς 10ης Αὐγούστου 1979, ὅτι ἡ ἐναγομένη διαθέτοντας στήν ἀγορά τήν συσκευασία πού εἶχε σχεδιάσει ἡ ἴδια, προσέβαλλε τό δικαίωμα πού εἶχε ἡ ἐνάγουσα ἐπί τοῦ σήματος στήν Γερμανία. Πράγματι, ἀπό τῆς ἀπόψεως τοῦ ἐνδιαφερομένου κοινοῦ, ἡ ὀνομασία «Vibramycin» ἐπί τῶν πλακιδίων μπλίστερ, ἡ ὁποία καθίσταται ὁρατή διά μέσου ἑνός διαφανοῦς

φύλλου τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας, φαίνεται ὡς ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας. Ἡ πράξη ὅμως αὐτή συνιστᾶ προσβολή σήματος, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 15 τοῦ γερμανικοῦ νόμου περί σημάτων (Warenzeichengesetz). Ὁ νόμος αὐτός δέν ἀφορᾶ μόνο τό ἀντικείμενο πού εὑρίσκεται ἐντός τῆς συσκευασίας, ἀλλά καί τό ἐνιαῖο εἶδος πού δημιουργεῖται ἀπό τό ἀντικείμενο αὐτό καί τήν συσκευασία του. Πράγματι, ἡ ἐγγύηση τῆς προελεύσεως εἶναι ἡ σπουδαιότερη λειτουργία τοῦ σήματος, ἰδίως στόν τομέα τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων, καί ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά εἰδικά ἀντικείμενα τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος, τά ὁποῖα ἀναγνωρίζονται ἀπό τό κοινοτικό δίκαιο, ἀφορᾶ δέ τό ἐνιαῖο εἶδος πρός ἐμπορία ἐπί τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται τό σῆμα τοῦ παρασκευαστοῦ. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐπίθεση τοῦ σήματος ἐπί τῶν πλακιδίων μπλίστερ δέν ἐπιφέρει ἀνάλωση τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος, ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐπίθεση τοῦ σήματος ἐπί τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτυλίγματος.

Ἐξ ἄλλου, τό Landgericht ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ἐνάγουσα δέν παρεβίασε τό κοινοτικό δίκαιο κατά τήν ἄσκηση τοῦ κατά τό ἐθνικό δίκαιο δικαιώματός της ἐπί τοῦ σήματος. Πράγματι, ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ Δικαστηρίου τῆς 23ης Μαΐου 1978 στήν ὑπόθεση 102/77 (Hoffmann-La Roche κατά Centrafarm, Slg. 1978, σ. 1139) καί τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1978 στήν ὑπόθεση 3/78 (Centrafarm κατά AHPC, Slg. 1978, σ. 1823) συνάγεται ὅτι ἡ ὕπαρξη «συγκεκαλυμμένου περιορισμοῦ» ἤ «αὐθαίρετης διακρίσεως» κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ προϋποθέτει τήν ὕπαρξη ἑνός ὑποκειμενικοῦ στοιχείου; ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος ἀσκεῖ τό δικαίωμά του ἐπί τοῦ σήματος μέ σκοπό νά παρακωλύσει τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων ἐντός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί νά στεγανοποιήσει κατ' αὐτό τόν τρόπο τίς ἐθνικές ἀγορές μεταξύ τους. Ἡ ὕπαρξη ἑνός τέτοιου στοιχείου πρέπει νά ἀποδειχθεῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίας (πρβλ. προαναφερθεῖσα ὑπόθεση 3/78, σκέψη 23).

Κατόπιν ἐφέσεως τῆς ἐναγομένης, τό Hanseatisches Oberlandesgericht μετερρύθμισε, μέ ἀπόφαση τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1980, τήν ἀπόφαση τοῦ Landgericht τοῦ Ἀμβούργου καί ἀνεκάλεσε τήν ἀπόφαση περί ἀσφαλιστικῶν μέτρων.

Στό σκεπτικό του τό Oberlandesgericht ἄφησε σαφῶς ἀνοικτό τό θέμα τῆς προσβολῆς τοῦ κατά τό ἐθνικό δίκαιο δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος καί ἐτόνισε ὅτι ἡ ἄσκηση πάντως τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος ἐν προκειμένῳ ἀποκλείεται ἀπό τά ἄρθρα 30 καί 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ἡ ἐνάγουσα δέν δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τό ἄρθρο 36 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ, διότι ἡ ἄσκηση ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος συμβάλλει, λαμβανομένου ὑπ' ὄψη καί τοῦ συστήματος ἐμπορίας πού ὁ ἴδιος ἐφαρμόζει, στήν τεχνητή στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί ὁδηγεῖ ἑπομένως σέ συγκεκαλυμμένο περιορισμό τῶν εἰσαγωγῶν κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ἕνας τέτοιος περιορισμός θά ὑφίστατο, ἄν δέν ἐπετρέπετο ἡ διάθεση στήν γερμανική ἀγορά τῆς συσκευασίας τοῦ φαρμάκου πού προορίζεται γιά τήν βρετανική ἀγορά, λόγω τοῦ διαφορετικοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο οἱ Γερμανοί γιατροί ἐκδίδουν τίς συνταγές τους.

Τό δευτεροβάθμιο δικαστήριο ἐτόνισε περαιτέρω ὅτι ἡ ἀλλαγή συσκευασίας τήν ὁποία πραγματοποίησε ἡ ἐναγομένη δέν ἔθιγε τό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ σήματος, δηλαδή τόν προσδιορισμό τῆς προελεύσεως τοῦ προϊόντος. Ἡ ἀνασυσκευασία στήν ὁποία προέβη ἐν προκειμένῳ ἡ ἐναγομένη ἀφίνει νά φαίνεται ἡ ἀρχική συσκευασία ὑπό τήν μορφή τοῦ πλακιδίου μπλίστερ μέ τό σῆμα πού ἔχει τεθεῖ ἀπό τόν παρασκευαστή, ἑπομένως δέν δίδεται ἡ ἐντύπωση ὅτι πρόκειται γιά τό ἀρχικό ἐν λόγω προϊόν.

Τέλος, τό Oberlandesgericht παρετήρησε έπίσης ότι δέν έχει σημασία άν ή ένάγουσα, θέτοντας σέ κυκλοφορία στήν Μεγάλη Βρετανία καί στήν Γερμανία διαφορετικές συσκευασίες τοῦ φαρμάκου Vibramycin, έπεδίωκε τήν στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν τῶν δύο αὐτῶν Κρατῶν μελῶν ὡς πρός τό προϊόν αὐτό. Ἀρκεῖ, ἀντιθέτως, τά μέτρα πού ὁδηγοῦν σέ στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν νά δύνανται νά καταλογισθοῦν στόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος καί νά ἔχουν αὐθαίρετο χαρακτήρα.

3. Ἐπί τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία ἐπί τοῦ παρόντος ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον τοῦ Landgericht τοῦ Ἀμβούργου, ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίσθη ὅτι στόν τομέα τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων ὡς ἐμπορεύσιμο εἶδος θεωρεῖται μόνο τό προϊόν ἐντός τῆς πλήρους συσκευασίας συνοδευόμενο ἀπό ὅλες τίς ἀναγκαῖες πληροφορίες. Μετά τήν ἀντικατάσταση τῆς ἀρχικῆς συσκευασίας καί τῶν συνημμένων πληροφοριῶν τοῦ ἀρχικοῦ παρασκευαστοῦ ἀπό νέα συσκευασία δημιουργεῖται ἕνα νέο ἐμπορεύσιμο εἶδος, τό ὁποῖο χαρακτηρίζεται ὡς προϊόν μέ σῆμα, ἐφ' ὅσον φέρει ἐμφανῶς σῆμα. Τό τέχνασμα πού ἐχρησιμοποίησε ἐν προκειμένω ἡ ἐναγομένη καθιστώντας ὁρατό τό σῆμα «Vibramycin» πού εἶναι τυπωμένο ἐπί τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς τοῦ πλακιδίου μπλίστερ, διά μέσου ἑνός ἀνοίγματος τῆς νέας συσκευασίας ἰσοδυναμεῖ μέ «ἐπίθεση» σήματος κατά τήν ἔννοια τοῦ γερμανικοῦ νόμου περί σημάτων. Τό δικαίωμα ὅμως τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος νά ἀντιτάσσεται σέ κάθε χρησιμοποίηση τοῦ σήματος ἐπί τοῦ προϊόντος του, γιά τήν ὁποία δέν ἔχει δώσει τήν ἄδειά του, ἀνήκει στό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος καί δικαιολογεῖ ἑπομένως τήν ἐξαίρεση τοῦ ἄρθρου 36 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Τέλος, δέν πληροῦνται, κατά τήν ἐνάγουσα, οἱ προϋποθέσεις τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ, δεδομένου ὅτι στήν προκειμένη ὑπόθεση τό ὑποκειμενικό στοιχεῖο πού εἶναι συμφυές πρός τά μέσα αὐθαιρέτων διακρίσεων ἤ συγκεκαλυμμένων περιορισμῶν δέν ἀνευρίσκεται στό πρόσωπο τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος. Ἡ αἰτία τῆς στεγανοποιήσεως τῶν ἀγορῶν ἔγκειται ἀποκλειστικῶς καί μόνο στόν διαφορετικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἔχουν συνηθίσει νά ἐκδίδουν τίς συνταγές τους οἱ ἰατροί στό Ἡνωμένο Βασίλειο καί στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας.

Ἡ ἐναγομένη στήν κύρια δίκη ἰσχυρίσθη ἐνώπιον τοῦ Landgericht ὅτι ἡ ἀνασυσκευασία στήν ὁποία προέβη δέν προσβάλλει τό κατά τό ἐθνικό δίκαιο δικαίωμα τῆς ἐναγούσης ἐπί τοῦ σήματος, ἀφοῦ δέν θίγει τό σῆμα πού ἔχει τεθεῖ ἀπό τόν δικαιοῦχο ἐπί τοῦ ἐπιδίκου προϊόντος. Ἐξ ἄλλου, στό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος κατά τό ἄρθρο 36 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ δέν περιλαμβάνεται ἡ ἐξουσία, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως παρέχεται ἀπό τό ἐθνικό δίκαιο στόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος, νά ἀπαγορεύει στόν ἀγοραστή τοῦ ἐμπορεύματος, τό ὁποῖο φέρει σῆμα νομίμως, νά «δείχνει» τό σῆμα αὐτό, ἀφοῦ προβεῖ σέ ἀνασυσκευασία τοῦ ἐμπορεύματος.

Ἀντιθέτως, ἡ ἄσκηση ἀπό τήν ἐνάγουσα τοῦ δικαιώματός της ἐπί τοῦ σήματος ἀντιβαίνει, γιά τούς λόγους πού ἐξετέθησαν ἀπό τό Hanseatisches Oberlandesgericht, στό ἄρθρο 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Στό σκεπτικό τῆς διατάξεως περί παραπομπῆς τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου τονίζει ὅτι ἐμμένει στήν ἄποψη πού ἐξέφρασε, στήν ἀπόφασή του τῆς 10ης Αὐγούστου 1979, ὅτι ἡ ἐναγομένη προσβάλλει τό κατά τό γερμανικό δίκαιο δικαίωμα τῆς ἐναγούσης ἐπί τοῦ σήματος. Τό γερμανικό δικαστήριο εἶναι πάντως τῆς γνώμης ὅτι ἡ ἄσκηση ἀπό τήν ἐνάγουσα τοῦ δικαιώματός της ἐπί τοῦ σήματος ὁδηγεῖ ἐν προκειμένω σέ ποσοτικό περιορισμό τῶν εἰσαγωγῶν κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 30 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Τό ζήτημα ἄρα εἶναι ἄν ἐπιτρέπεται, σύμφωνα μέ τήν ἐξαίρεση πού εἰσάγει ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 36, πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἡ ἄσκηση ἀπό τήν ἐνάγουσα τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος καί ἄν ἡ ἄσκηση αὐτή συνιστᾶ συγκεκαλυμμένο περιορισμό

τοῦ ἐμπορίου μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύεται σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Κατόπιν αὐτῶν, τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου ζήτησε ἀπό τό Δικαστήριο τήν ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐπί τῶν ἀκολούθων ἐρωτημάτων:

«1. Ὁ δικαιοῦχος ἑνός σήματος πού προστατεύεται γιά λογαριασμό του στό Κράτος μέλος Α δύναται, 6άσει τοῦ ἄρθρου 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἐπικαλούμενος αὐτό τό δικαίωμα, νά ἐμποδίσει ἕνα εἰσαγωγέα νά ἀγοράζει χονδρικά ἀπό μία θυγατρική ἑταιρία τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος φάρμακα πού μέ τήν ἄδειά του κυκλοφοροῦν στό ἐμπόριο ἐντός τοῦ Κράτους μέλους Β τῆς Κοινότητος καί φέρουν νομίμως τό σῆμα του, νά τά ἀνασυσκευάζει σύμφωνα μέ τίς ἐπικρατοῦσες στό Κράτος μέλος Α ἀποκλίνουσες συνήθειες τῶν ἰατρῶν ὡς πρός τήν ἔκδοση συνταγῶν καί νά τά διαθέτει στό ἐμπόριο ἐντός τοῦ Κράτους μέλους Α σέ μία ἐξωτερική συσκευασία πού ἔχει ἐπινοηθεῖ ἀπό τόν εἰσαγωγέα, ἡ ὁποία στήν ἐμπροσθία ὄψη της ἔχει ἕνα ἄνοιγμα πού καλύπτεται ἀπό ἕνα διαφανές φύλλο, ἀπό τό ὁποῖο εἶναι ὁρατή ἡ διακριτική ἔνδειξη τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος, ἡ ὁποία εὑρίσκεται στήν ὀπισθία πλευρά τῆς συσκευασίας μπλίστερ πού περιβάλλει ἄμεσα τό φάρμακο;

2. Ἀρκεῖ γιά τήν διαπίστωση τῆς ὑπάρξεως ἑνός ἀνεπιτρέπτου περιορισμοῦ τοῦ ἐμπορίου, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ὅτι ἡ ἄσκηση τοῦ κατά τό ἐθνικό δίκαιο δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος, σέ συσχετισμό μέ τόν τρόπο διαθέσεως τοῦ προϊόντος στό ἐμπόριο ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος, ὁδηγεῖ ἀντικειμενικῶς σέ στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν, ἤ ἀπαιτεῖται ἐπί πλέον νά ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος χρησιμοποιεῖ τό δικαίωμά του, σέ συσχετισμό μέ τόν τρόπο πού ἐφαρμόζει γιά τήν διάθεση τοῦ προϊόντος στό ἐμπόριο, μέ τόν τελικό σκοπό νά προκαλέσει μία τεχνητή στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν;»

4. Ἡ διάταξη περί παραπομπῆς τοῦ Landgericht τοῦ Ἀμβούργου, τῆς 5ης Νοεμβρίου 1980, πρωτοκολλήθηκε στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 7 Ἰανουαρίου 1981.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου τῆς ΕΟΚ, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ἡ Pfizer Inc., ἐνάγουσα στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τούς Helmut Droste, Rolf Pietzcker καί συνεργάτες, δικηγόρους Ἀμβούργου, ἡ Eurim-Pharm GmbH, ἐναγομένη στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τούς H. Pflüger, W. Schön, F. Pärn καί συνεργάτες, δικηγόρους Ἀμβούργου, καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Götz zur Hausen, μέλος τῆς νομικῆς ὑπηρεσίας της.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, τό Δικαστήριο (πρῶτο τμῆμα) ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

II — Σύνοψη τῶν γραπτῶν παρατηρήσεων πού κατετέθησαν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου

Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

Ἡ *ἐνάγουσα τῆς κυρίας δίκης* παρατηρεῖ κατ' ἀρχάς ὅτι τό Δικαστήριο, στήν μέχρι σήμερα νομολογία του ἐπί τῆς ὀροθετήσεως ἔναντι τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν τῶν κατά τά ἐθνικά δίκαια δικαιωμάτων ἐπί σημάτων, στά ὁποῖα ἀναφέρεται τό ἄρθρο 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ,

ἐβασίζετο στήν διαπίστωση τοῦ παραπέμποντος ἐθνικοῦ δικαστηρίου ὅτι πληροῦται ἡ ἀντικειμενική ὑπόσταση τῆς προσβολῆς σήματος, σύμφωνα μέ τούς σχετικούς ἐθνικούς νόμους. Ὅμως καί τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου διεπίστωσε, στό σκεπτικό τῆς διατάξεως περί παραπομπῆς, ὅτι ὁ τρόπος πού ἐπέλεξε ἡ ἐναγομένη γιά νά ἀνασυσκευάσει τό εἰσαχθέν εἶδος, τό ὁποῖο ἔφερε σῆμα, συνιστᾶ προσβολή τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐναγούσης ἐπί τοῦ σήματος.

Ἐν συνεχεία, ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ὅτι τό Δικαστήριο ἔχει ἤδη ἀπαντήσει στό πρῶτο ἐρώτημα στήν ἀπόφασή του τῆς 23ης Μαΐου 1978 στήν ὑπόθεση 102/77 (Hoffmann-La Roche κατά Centrafarm, Slg. 1978, σ. 1139), στήν ὁποία ἔκρινε ὅτι ἀπό τό ἄρθρο 36 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἐπιτρέπεται νά ἀντιτάσσεται ὁ δικαιοῦχος ἑνός σήματος πού προστατεύεται συγχρόνως σέ δύο Κράτη μέλη στήν διάθεση ἑνός προϊόντος, πού νομίμως φέρει τό σῆμα στό ἕνα κράτος, στήν ἀγορά τοῦ ἄλλου κράτους, ἀφοῦ τό προϊόν αὐτό τεθεῖ ἐντός νέας συσκευασίας, ἐπί τῆς ὁποίας ἔχει τεθεῖ τό σῆμα ἀπό ἕνα τρίτο.

Ὅσο καί ἄν ὁ τρόπος τῆς θέσεως τοῦ προστατευομένου σήματος τῆς προσφευγούσης ἐπί τοῦ φέροντος σῆμα προϊόντος τῆς ἐναγομένης ἀπό τεχνικῆς ἀπόψεως διαφέρει ἀπό τά πραγματικά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως 102/77, τό Δικαστήριο δεσμεύεται ἀπό τήν διαπίστωση τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου ὅτι καί αὐτή ἡ ἐναλλακτική τεχνική μέθοδος συνιστᾶ προσβολή τοῦ σήματος κατά τό ἐθνικό δίκαιο. Ἐπί πλέον, ἡ τεχνική τῆς ἀνασυσκευασίας τῆς ἐναγομένης δέν δικαιολογεῖ διαφορετική ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Κατά συνέπεια, ἡ ἀπάντηση στό πρῶτο ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου πρέπει νά εἶναι καταφατική.

Ἡ ἐνάγουσα τονίζει ἐπίσης γενικότερα τήν σημασία πού προσδίδει τό Δικαστήριο, μέ τίς ἀποφάσεις του στίς ὑποθέσεις 102/77 (ἀνεφέρθη ἀνωτέρω) καί 3/78 (Centrafarm κατά AHPC, Slg. 1978, σ. 1823), στήν ἐμπιστοσύνη τοῦ καταναλωτοῦ ὅτι τό ἀγοραζόμενο προϊόν δέν ἔχει ὑποστεῖ καμμία μεταβολή, ἀφ' ὅτου ὁ παρασκευαστής τό ἔθεσε σέ κυκλοφορία. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή ὡς στοιχεῖο τῆς ἐγγυήσεως προελεύσεως περιλαμβάνεται στό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο τό Δικαστήριο ἐδέχθη ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος ἔχει δικαίωμα νά ἀντιταχθεῖ στήν ἐπίθεση τοῦ σήματός του ἐπί μιᾶς νέας συσκευασίας.

Σχετικῶς ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ μορφή μέ τήν ὁποία ὁ παρασκευαστής διαθέτει στήν ἀγορά ἕνα προϊόν μέ σῆμα χαρακτηρίζεται ἀπό ἕνα σῆμα. Ὁ ἀγοραστής συνδέει τό σῆμα, καί συνεπῶς τήν ἐμπιστοσύνη του, μέ τήν μορφή αὐτή.

Ἐπί πλέον, ἡ ἐμφάνιση τοῦ περιτυλίγματος τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων, ἰδίως ἡ προσθήκη ὁρισμένων ἀναγκαίων πληροφοριῶν, ρυθμίζεται ἀπό τόν νόμο σέ ὅλα τά Κράτη μέλη. Ἡ ἐνάγουσα ἐπισημαίνει σχετικῶς τούς κινδύνους πού δύναται νά προκαλέσει ἡ ἀνασυσκευασία ἀπό τρίτους.

Γιά τόν λόγο αὐτό δέν εἶναι δυνατός ἀπό νομικῆς ἀπόψεως ὁ διαχωρισμός τοῦ φαρμακευτικοῦ προϊόντος ἀπό τήν συσκευασία του. Ἡ μεταβολή τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας τοῦ προϊόντος ἀποτελεῖ ἐπέμβαση στήν ἀρχική κατάσταση τοῦ φέροντος σῆμα προϊόντος, τό ὁποῖο μεταβάλλεται τόσο ἀπό τῆς ἀπόψεως τῆς ἀσφαλείας τοῦ κοινοῦ, ὅσο καί ἀπό τῆς ἀπόψεως τῆς ἐγγυήσεως τῆς προελεύσεως.

Ἡ *ἐναγομένη τῆς κυρίας δίκης* παρατηρεῖ κατ' ἀρχάς ὅτι τό ἄρθρο 36 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἐπιτρέπει μόνο τούς περιορισμούς τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας

τῶν ἐμπορευμάτων οἱ ὁποῖοι δικαιολογοῦνται πρός προστασία τοῦ εἰδικοῦ ἀντικειμένου τῶν δικαιωμάτων ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας. Σύμφωνα μέ τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, τό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος συνίσταται κυρίως στό ἀποκλειστικό δικαίωμα τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος νά χρησιμοποιήσει τό σῆμα αὐτό, ὅταν ἕνα προϊόν τεθεῖ σέ κυκλοφορία γιά πρώτη φορά. Ἐν ὄψει τῆς κυρίας λειτουργίας τοῦ σήματος, δηλαδή τῆς ἐγγυήσεως τῆς προελεύσεως τοῦ προϊόντος πού φέρει τό σῆμα, μόνο ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος ἔχει δικαίωμα νά προσδιορίσει τό προϊόν δι' ἐπιθέσεως τοῦ σήματος.

Ἐνῶ, ἑπομένως, τό ἄρθρο 36 πρῶτο ἐδάφιο λαμβάνει ὑπ' ὄψη τά ἐθνικά δίκαια κατά τό ὅτι ἀπονέμουν στόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος τό μονοπώλιο τῆς ἐπιθέσεως τοῦ σήματος ἐπί τῶν προϊόντων, ἀντιθέτως τό προδικαστικό ἐρώτημα ἀφορᾶ ἕνα ἄλλο πρόβλημα, καί συγκεκριμένα ὅτι τό γερμανικό δίκαιο περί σημάτων ἀπονέμει, κατά τήν ἄποψη τοῦ παραπέμποντος δικαστηρίου, στόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος τήν ἐξουσία νά ἀντιταχθεῖ στήν ἐμπορία τοῦ προϊόντος, ἐπί τοῦ ὁποίου ἔχει θέσει τό σῆμα του, ἀπό ἕνα τρίτο, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταβάλει τήν συσκευασία καί ἔχει καταστήσει ὁρατό διά μέσου τῆς νέας συσκευασίας τό σῆμα πού ἔχει θέσει ὁ δικαιοῦχος ἐπί τοῦ προϊόντος. Ἐν προκειμένω τό ζήτημα εἶναι ἄν πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος, ἐκτός ἀπό τό ἀποκλειστικό δικαίωμα τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος νά τό θέτει ἐπί τῶν προϊόντων, καί τό ἀποκλειστικό δικαίωμα τοῦ δικαιούχου, τό ὁποῖο ἐνδεχομένως τοῦ ἀπονέμεται ἀπό κάποιο ἐθνικό δίκαιο, νά καθιστᾶ ὁρατό τό σῆμα τό ὁποῖο ὁ ἴδιος ἔχει θέσει ἐπί τοῦ προϊόντος.

Ἡ ἀπονομή ἑνός τέτοιου ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος θά ἦταν δυνατό, κατά τήν ἐναγομένη, νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ἰδιαιτερότης τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, πού εἶναι ξένη πρός τό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαίου περί σημάτων. Τό εἰδικό αὐτό ἀντικείμενο δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορισθεῖ παρά μόνο ἀπό αὐτοῦ τό ὁποῖο οἱ νομικοί ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἀπό κοινοῦ θεωροῦν ὅτι συνιστᾶ τήν οὐσία τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος.

Ἡ ἐναγομένη, γιά νά ἀποδείξει τήν ἔλλειψη κοινῶν νομικῶν ἀντιλήψεων στόν τομέα αὐτό, παραπέμπει ἀφ' ἑνός μέν στήν ἐκτενή ἑρμηνεία τοῦ γερμανικοῦ νόμου περί σημάτων τήν ὁποία ἔδωσε κατ' ἀνάγκη τό Landgericht προκειμένου νά αἰτιολογήσει τήν ἄποψή του, ἀφ' ἑτέρου δέ στό γεγονός ὅτι τό Hanseatisches Oberlandesgericht δέν ἔλαβε θέση ἐπί τοῦ ζητήματος ἄν ὑπάρχει ἐν προκειμένω παραβίαση τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου περί σημάτων. Ἐξ ἄλλου, ὑπάρχουν ἀντικειμενικές διαφορές μεταξύ τῶν νομικῶν ἀντιλήψεων στά διάφορα Κράτη μέλη, ὅσον ἀφορᾶ τίς δευτερεύουσες πλευρές τῆς προστασίας τοῦ σήματος.

Τέλος, ἡ ἔκταση τῆς συμπτώσεως τῶν διαφόρων ἐθνικῶν δικαίων δέν πρέπει, κατά τήν ἐναγομένη, νά ἀποτελεῖ τό μοναδικό κριτήριο. Ἀντιθέτως, κατά πρῶτο λόγο πρέπει νά λαμβάνονται ὑπ' ὄψη οἱ στόχοι τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους πρέπει στό σημεῖο αὐτό νά δοθεῖ ἀρνητική ἀπάντηση στό ὑποβληθέν προδικαστικό ἐρώτημα. Ἡ ἐναγομένη ἀναφέρεται σχετικῶς στό ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπό τίς προτάσεις τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως Capotorti στήν ὑπόθεση 102/77 (Hoffmann-La Roche κατά Centrafarm): «... ἀκόμη καί ἄν τό ἐσωτερικό δίκαιο ὁρισμένων Κρατῶν μελῶν προστατεύει ὁρισμένες παρεπόμενες λειτουργίες τοῦ σήματος, ἐν τούτοις ἡ προστασία αὐτή δέν δύναται νά γίνει δεκτή στήν κοινοτική ἔννομη τάξη, παρά μόνο ἐφ' ὅσον δέν ἀντίκειται στήν πλήρη τήρηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων ... Ἡ ἐθνική νομοθεσία, θεωρία καί νομολογία ... ἔχουν προφανῶς βασισθεῖ στίς ἀνάγκες πού προσιδιάζουν σέ κάθε ἐσωτερική ἀγορά, ἐνῶ ἐδῶ πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη οἱ ἀνάγκες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, καθώς καί οἱ νομικές ἐπιταγές τῆς συνθήκης ΕΟΚ» (Slg. 1978, σ. 1177).

Ἡ *Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων* παρατηρεῖ κατ' ἀρχάς ὅτι ἡ διατύπωση τοῦ πρώτου προδικαστικοῦ ἐρωτήματος δέν καθιστᾶ πλήρως σαφές τό γεγονός ὅτι ἐπί τῆς συσκευασίας μπλίστερ εἶχε τεθεῖ τό σῆμα ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος καί ὅτι ὁ εἰσαγωγεύς δέν ἐπέφερε μεταβολές στήν συσκευασία αὐτή.

Ἀκολούθως σκιαγραφεῖ τό νομολογιακό πλαίσιο ἐντός τοῦ ὁποίου ἀνακύπτει τό προδικαστικό ἐρώτημα.

Τό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος συνίσταται ἰδίως στήν ἐξασφάλιση ὑπέρ τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος τοῦ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ σήματος, ὅταν ἕνα προϊόν τίθεται γιά πρώτη φορά σέ κυκλοφορία, καί στήν προστασία τοῦ δικαιούχου ἀπό ἀνταγωνιστές πού θά ἐπεδίωκαν νά ἐκμεταλλευθοῦν κατ' ἀθέμιτο τρόπο τήν θέση καί τήν φήμη τοῦ σήματος διά τῆς πωλήσεως προϊόντων πού θά ἔφεραν παρανόμως τό σῆμα αὐτό (πρβλ. τήν ἀπόφαση τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1978 στήν ὑπόθεση 3/78, Centrafarm κατά AHPC, ὡς ἀνωτέρω, σκέψη 11). Ὅταν πρόκειται νά διαπιστωθεῖ ἄν ἡ συμπεριφορά ἑνός τρίτου θίγει τήν ὕπαρξη τοῦ σήματος, ἄν τό θίγει κατ' οὐσία, πρέπει νά προσδιορισθεῖ τό ἀκριβές πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος. Πρός τόν σκοπό αὐτό τό Δικαστήριο λαμβάνει ὑπ' ὄψη του τήν κυρία λειτουργία τοῦ σήματος, δηλαδή τήν ἐγγύηση πού παρέχει στόν καταναλωτή ἤ τόν τελικῶς χρησιμοποιοῦντα τό προϊόν ὡς πρός τήν ἀρχική ταυτότητα τοῦ προϊόντος μέ τό σῆμα (πρβλ. τίς ἀποφάσεις τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1974 στήν ὑπόθεση 16/74, Centrafarm κατά Winthrop, Slg. 1974, σ. 1183, τῆς 22ας Ἰουνίου 1976 στήν ὑπόθεση 119/75, Terrapin κατά Terranova, Slg. 1976, σ. 1039, τῆς 23ης Μαΐου 1978 στήν ὑπόθεση 102/77, ὡς ἀνωτέρω, καί τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1978 στήν ὑπόθεση 3/78, ὡς ἀνωτέρω). Εἶναι συμφυές πρός τήν ἐγγύηση τῆς προελεύσεως τό ὅτι μόνο ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος δύναται νά θέτει τό σῆμα ἐπί τοῦ ἐμπορεύματος καί τό ὅτι ὁ καταναλωτής ἔχει τήν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἀρχική κατάσταση τοῦ προϊόντος δέν μετεβλήθη ἀπό ἕνα τρίτο χωρίς τήν ἔγκριση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος.

Τό σῆμα ὅμως ἐν προκειμένω οὔτε ἀφηρέθη οὔτε μετεβλήθη ἀπό τήν Eurim-Pharm GmbH.

Σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, ἡ ἐπιχειρηματολογία πού ἀνέπτυξε ἡ ἐνάγουσα στήν κυρία δίκη, ὅτι δηλαδή τό δικαίωμα ἐπί τοῦ σήματος ἀφορᾶ τήν συσκευασία μαζί μέ τό περιεχόμενό της, τά ὁποῖα πωλοῦνται στήν Γερμανία ὡς αὐτόνομο καί ἐνιαῖο εἶδος, δέν εὐσταθεῖ ὑπό τό πρίσμα τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου. Ἡ κυρία λειτουργία τοῦ σήματος, δηλαδή ἡ ἐγγύηση τῆς προελεύσεως, ἀφορᾶ τό προϊόν μέ τό σῆμα, ὄχι τήν συσκευασία του. Ἐφ' ὅσον τό σῆμα εὑρίσκεται ἐπί τοῦ ἀμέσου περιτυλίγματος τοῦ προϊόντος, ἡ προστασία τοῦ σήματος δέν ἐπεκτείνεται καί στό περαιτέρω ἐξωτερικό περιτύλιγμα. Ἡ λέξη «Vibramycin» ἐπί τῆς συσκευασίας μπλίστερ πού περικλείει ἄμεσα τά δισκία μέ τό φάρμακο ἔχει τήν ἑξῆς ἔννοια: «Τό προϊόν πού εὑρίσκεται ἐντός τῆς συσκευασίας αὐτῆς παρεσκευάσθη ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος «Vibramycin» ἤ τό σῆμα αὐτό ἐτέθη ἐπί τοῦ προϊόντος μέ τήν ἔγκριση τοῦ δικαιούχου». Ἑπομένως, ἄν ἕνας τρίτος ἁπλῶς τοποθετήσει ἐντός νέας συσκευασίας τό προϊόν μέ τό σῆμα, χωρίς νά ἐπιφέρει ἀλλαγές στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο τό σῆμα αὐτό ἔχει τεθεῖ ἀπό τόν δικαιοῦχο, αὐτό δέν συνιστᾶ χρησιμοποίηση τοῦ σήματος ἐπί τοῦ προϊόντος. Ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τά πραγματικά περιστατικά τῆς παρούσης ὑποθέσεως δέν δύνανται νά συγκριθοῦν πρός τά πραγματικά περιστατικά τῶν προαναφερθεισῶν ὑποθέσεων 3/78 καί 102/77.

Ἐπειδή κατά τήν Ἐπιτροπή ἡ κυρία λειτουργία τοῦ σήματος δέν ἐνοθεύθη ἀπό τήν πράξη τῆς ἐναγομένης, δέν ἐθίγη ἡ ὕπαρξη τοῦ δικαιώματος τῆς ἐναγούσης ἐπί τοῦ σήματος. Κατά συνέπεια, τό ἄρθρο 36

πρῶτο ἐδάφιο τῆς συνθήκης δέν δύναται νά χρησιμεύσει ὡς δικαιολογία γιά νά ἀπαγορευθεῖ ἡ πώληση στήν Γερμανία τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων πού εἰσάγονται ἀπό τήν Μεγάλη Βρετανία.

Ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος

Ἡ *ἐνάγουσα τῆς κυρίας δίκης* ἰσχυρίζεται ὅτι τό Δικαστήριο ἔχει ἤδη ἀποφανθεῖ στήν προαναφερθεῖσα ὑπόθεση 3/78 ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος, ὅπου ἔκρινε ὅτι εἶναι δυνατόν νά ὑφίσταται συγκεκαλυμμένος περιορισμός τοῦ ἐμπορίου, ἐφ' ὅσον ὁ δικαιοῦχος ἀποδεδειγμένως χρησιμοποιεῖ διαφορετικά σήματα γιά τό ἴδιο προϊόν *μέ σκοπό* νά στεγανοποιήσει τεχνητῶς τίς ἀγορές.

Συγχρόνως ὅμως τό Δικαστήριο ἔκρινε ὅτι εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν θεμιτοί λόγοι γιά τήν χρησιμοποίηση, ἀπό τόν παρασκευαστή ἑνός προϊόντος, διαφορετικῶν σημάτων γιά τό ἴδιο προϊόν στά διάφορα Κράτη μέλη (σκέψη 20).

Οἱ σκέψεις ὅμως πού ἐκτίθενται στήν προαναφερθεῖσα ἀπόφαση δέν περιορίζονται, κατά τήν ἐνάγουσα, στήν χρησιμοποίηση διαφορετικῶν σημάτων, ἀλλά ἰσχύουν καί γιά τήν χρησιμοποίηση διαφορετικῶν μεγεθῶν συσκευασίας. Γιά τό τελευταῖο αὐτό ὑπάρχουν στήν προκειμένη ὑπόθεση θεμιτοί λόγοι, καί συγκεκριμένα ὁ συχνά πολύ διαφορετικός τρόπος μέ τόν ὁποῖο οἱ ἰατροί ἐκδίδουν τίς συνταγές τους στίς διάφορες χῶρες. Τό Δικαστήριο ἄλλωστε ἔχει ἤδη ἀναγνωρίσει στήν προαναφερθεῖσα ὑπόθεση 102/77 ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ διάθεση διαφορετικῶν μεγεθῶν συσκευασίας ἀνάλογα μέ τίς ἀπαιτήσεις τῆς σχετικῆς ἐθνικῆς ἀγορᾶς.

Ἡ *ἐναγομένη τῆς κυρίας δίκης* παρατηρεῖ ὅτι τό ἄρθρο 36 τῆς συνθήκης συνιστᾶ συγκεκριμενοποίηση δύο θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς συνθήκης, καί συγκεκριμένα τῆς γενικῆς ἀπαγορεύσεως τῶν διακρίσεων (ἄρθρο 7) καί τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐνιαίου τῆς ἀγορᾶς (ἄρθρο 2). Ὅπως ἀκριβῶς τό ἄρθρο 7 περιλαμβάνει κάθε ἀντικειμενική διάκριση λόγω ἰθαγενείας, ἔτσι καί ἡ συγκεκριμενοποίησή του στό ἄρθρο 36 δεύτερο ἐδάφιο δέν ἐνδιαφέρεται γιά τά κίνητρα τοῦ ἐνεργοῦντος.

Ἐπί πλέον, δέν ὑπάρχει λόγος νά γίνεται διάκριση μεταξύ ἀφ' ἑνός μέν τῶν ἀντικειμενικῶν συγκεκαλυμμένων περιορισμῶν τοῦ ἐμπορίου πού προκαλοῦνται παραδείγματος χάριν ἀπό μέτρα προστασίας τῆς ὑγείας ἤ τῶν ἐθνικῶν θησαυρῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ τῶν — ἐνδεχομένως μάλιστα ἐκ προθέσεως — συγκεκαλυμμένων περιορισμῶν, πού προκαλοῦνται ἰδίως ἀπό μέτρα προστασίας τῆς βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας.

Ἀπό τήν ἀπόφαση ὅμως στήν προαναφερθεῖσα ὑπόθεση 102/77 συνάγεται σαφῶς, πάντα κατά τήν ἐναγομένη, ὅτι τό Δικαστήριο δέν ἐδέχθη ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ὕπαρξη ἑνός ἰδιαιτέρου ὑποκειμενικοῦ σκοποῦ. Ἄν τό Δικαστήριο στήν προαναφερθεῖσα ὑπόθεση 3/78 ἀνέφερε ὡς πραγματική περίσταση πού ἔχει σημασία γιά τήν ἀπόφαση τήν ὑποκειμενική ἐπιδίωξη τοῦ δικαιούχου νά στεγανοποιήσει τίς ἀγορές, πρόκειται γιά ἀτομική ἀξιολόγηση, ἡ ὁποία ἀποκλείει ἀκριβῶς τήν μεταφορά αὐτοῦ τοῦ τρόπου θεωρήσεως σέ ἄλλες περιπτώσεις. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπόφαση στήν ὑπόθεση 3/78 δέν παρέχει οὔτε τήν παραμικρή ἔνδειξη ὅτι τό Δικαστήριο θέλησε νά διορθώσει ἐκ τῶν ὑστέρων τήν ἀπόφαση πού ἐξέδωσε στήν ὑπόθεση 102/77.

Τέλος, ἡ ἐναγομένη παρατηρεῖ ἐπίσης ὅτι τό Oberlandesgericht τῆς Καρλσρούης, σέ μία ἀπόφαση τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1978 (GRUR 1978, 712-715), καί τό Hanseatisches Oberlandesgericht, στήν ἀπόφασή του τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1980, συμφωνοῦν ὅτι ἀρκεῖ, γιά νά γίνει δεκτή ἡ ὕπαρξη συγκεκαλυμμένου περιορισμοῦ τοῦ ἐμπορίου μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν κατά τήν ἔννοια

τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο, ἡ ἄσκηση ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ δικαιώματός του ἐπί τοῦ σήματος νά ὁδηγεῖ ἀντικειμενικῶς σέ στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν.

Ἡ *Ἐπιτροπή* θεωρεῖ ὅτι τό δεύτερο ἐρώτημα ἀνακύπτει μόνο σέ περίπτωση καταφατικῆς ἀπαντήσεως στό πρῶτο ἐρώτημα, δηλαδή σέ περίπτωση πού ἡ συμπεριφορά τῆς ἐναγομένης θεωρηθεῖ πράγματι ὡς προσβολή τῆς ἰδίας τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐν λόγω δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος.

Ἄν θά ἔπρεπε νά δοθεῖ ἀπάντηση στό δεύτερο ἐρώτημα, θά ἔπρεπε, κατά τήν Ἐπιτροπή, νά ἀκολουθηθεῖ ἡ λύση πού ἐπελέγη στήν ἀπόφαση στήν ὑπόθεση 102/77, ἀνάλογη τῆς ὁποίας εἶναι ἡ παρούσα ὑπόθεση ἀπό τῆς ἀπόψεως ὅτι σέ δύο Κράτη μέλη τό ἴδιο σῆμα προστατεύεται ὑπέρ τοῦ δικαιούχου γιά τό ἴδιο προϊόν.

Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νά γίνει διάκριση μεταξύ τοῦ ἱστορικοῦ τῶν δύο αὐτῶν ὑποθέσεων καί τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ὑποθέσεως 3/78, στήν ὁποία ὁ δικαιοῦχος εἶχε στά διάφορα Κράτη μέλη διαφορετικά σήματα γιά τό ἴδιο προϊόν. Σέ μιά τέτοια περίπτωση φαίνεται δικαιολογημένο νά μή θεωρηθεῖ ἡ ἄσκηση τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος ὡς συγκεκαλυμμένος περιορισμός τοῦ ἐμπορίου γιά τόν λόγο καί μόνο ὅτι ἀντικειμενικῶς συντελεῖ σέ στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν.

III — Προφορική διαδικασία

Κατά τήν συνεδρίαση τῆς 2ας Ἰουλίου 1981 ἀνέπτυξαν προφορικῶς τίς παρατηρήσεις τους ἡ ἑταιρία Pfizer Inc., ἐνάγουσα στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Rolf Pietzker, δικηγόρο Ἀμβούργου, ἡ ἑταιρία Eurim-Pharm-GmbH, ἐναγομένη στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν F. Pärn, δικηγόρο Ἀμβούργου, ἡ κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Horst Teske, Ministerialrat τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Götz zur Hausen, μέλος τῆς νομικῆς ὑπηρεσίας της.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του κατά τήν συνεδρίαση τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1981.

Σκεπτικό

1 Μέ διάταξη τῆς 5ης Νοεμβρίου 1980, ἡ ὁποία περιῆλθε στό Δικαστήριο στίς 7 Ἰανουαρίου 1981, το Landgericht τοῦ Ἀμβούργου ὑπέβαλε, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ἐρωτήματα ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

2 Τά ἐρωτήματα αὐτά ἀνέκυψαν στό πλαίσιο μιᾶς διαφορᾶς μεταξύ δύο ἐπιχειρήσεων παρασκευῆς φαρμάκων, ἡ μία ἀπό τίς ὁποῖες, ἡ ἐνάγουσα στήν κυρία δίκη (στό ἑξῆς: Pfilzer), εἶναι δικαιοῦχος ὁρισμένου σήματος σέ πλείονα Κράτη μέλη καί στρέφεται κατά τῆς ἄλλης ἐπιχειρήσεως, τῆς ἐναγομένης στήν κυρία δίκη

(στό ἑξῆς: Eurim-Pharm), ἡ ὁποία ἀγοράζει ἕνα προϊόν πού φέρει τό σῆμα αὐτό καί ἔχει τεθεῖ σέ κυκλοφορία ἐντός ἑνός Κράτους μέλους καί ἡ ὁποία διαθέτει τό προϊόν αὐτό στήν ἀγορά ἄλλου Κράτους μέλους, ἀφοῦ τό ἀνασυσκευάσει.

3 Τό ἐπίδικο προϊόν, ἕνα ἀντιβιοτικό εὐρέος φάσματος ὑπό τό ὄνομα «Vibramycin», πωλεῖται στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ἀπό τήν γερμανική θυγατρική ἑταιρία τῆς Pfizer καί προστατεύεται ἀπό σῆμα κατατεθέν, δικαιοῦχος τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ Pfizer. Τό ἴδιο προϊόν παρασκευάζεται ἀπό τήν βρετανική θυγατρική ἑταιρία τῆς Pfizer, ἡ ὁποία τό πωλεῖ, ἐντός διαφορετικῆς πάντως συσκευασίας, σέ σημαντικά χαμηλότερες τιμές ἀπό αὐτές πού ἰσχύουν στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας.

4 Ἀφοῦ πληροφόρησε τήν Pfizer γιά τίς προθέσεις της, ἡ Eurim-Pharm ἄρχισε νά διαθέτει στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας τό «Vibramycin», τό ὁποῖο ἀγόραζε στήν Μεγάλη Βρετανία ἐντός τῶν ἀρχικῶν συσκευασιῶν τῶν 50 δισκίων, τά ὁποῖα εὑρίσκοντο σφραγισμένα ἀνά πέντε ἐντός τῶν λεγομένων πλακιδίων μπλίστερ. Ἐπί τῶν φύλλων πού ἦταν κολλημένα ἐπί τῆς ὀπισθίας ὄψεως τῶν πλακιδίων αὐτῶν ἀνεγράφοντο οἱ λέξεις «Vibramycin Pfizer». Πρός τόν σκοπό τῆς πωλήσεως τοῦ προϊόντος στήν Γερμανία ἡ Eurim-Pharm τοποθετοῦσε κάθε συσκευασία μπλίστερ σέ ἕνα πτυσσόμενο κυτίο πού εἶχε ἐπινοήσει ἡ ἴδια, χωρίς νά μεταβάλει τά πλακίδια μπλίστερ ἤ τό περιεχόμενό τους. Ἡ ἐμπροσθία ὄψη τῶν κυτίων αὐτῶν ἔχει ἕνα ἄνοιγμα πού καλύπτεται ἀπό ἕνα διαφανές φύλλο, μέσα ἀπό τό ὁποῖο διακρίνονται οἱ λέξεις «Vibramycin Pfizer» πού εἶναι ἀποτυπωμένες ἐπί τοῦ φύλλου τοῦ ἀρχικοῦ πλακιδίου. Ἡ ὀπισθία ὄψη τῶν κυτίων φέρει τήν ἑξῆς ἐπιγραφή: «Ἀντιβιοτικό εὐρέος φάσματος — Παρασκευαστής: Pfizer Ltd., Sandwich, Kent, GB ... — Εἰσαγωγεύς: Eurim-Pharm GmbH, χονδρεμπόριο φαρμάκων 8229 Piding — συσκευασθέν ἀπό τόν εἰσαγωγέα: Eurim-Pharm, 8229 Piding ...». Ὁ εἰσαγωγεύς τοποθετεῖ στό κυτίο ἕνα δελτίο μέ ἐνδείξεις σχετικές μέ τό φάρμακο, πού ἀνταποκρίνεται στίς γερμανικές προδιαγραφές.

5 Στήν διάταξη περί παραπομπῆς τό Landgericht κρίνει ὅτι οἱ ἐνέργειες τῆς Eurim-Pharm συνιστοῦν προσβολή τῶν δικαιωμάτων πού ἔχει ἡ Pfizer δυνάμει τοῦ γερμανικοῦ νόμου περί σημάτων. Ἐπειδή ὅμως τό δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό ὄργανο εἶχε δεχθεῖ σέ προγενέστερη φάση τῆς ἰδίας διαδικασίας ὅτι ἡ ἄσκηση τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος ἀποκλείεται ἐν προκειμένω ἀπό τά ἄρθρα 30 καί 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τό Landgericht ὑπέβαλε τά ἀκόλουθα δύο προδικαστικά ἐρωτήματα:

«1. Ὁ δικαιοῦχος ἑνός σήματος πού προστατεύεται γιά λογαριασμό του στό Κράτος μέλος Α δύναται, βάσει τοῦ ἄρθρου 36 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἐπικαλούμενος αὐτό τό δικαίωμα, νά ἐμποδίσει ἕνα εἰσαγωγέα νά ἀγοράζει χονδρικά ἀπό μιά θυγατρική ἑταιρία τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος φάρμακα πού μέ τήν ἄδειά του κυκλοφοροῦν στό ἐμπόριο ἐντός τοῦ Κράτους μέλους Β τῆς Κοινότητος καί φέρουν νομίμως τό σῆμα του, νά τά ἀνασυσκευάζει σύμφωνα μέ τίς ἐπικρατοῦσες στό Κράτος μέλος Α ἀποκλίνουσες συνήθειες τῶν ἰατρῶν ὡς πρός τήν ἔκδοση συνταγῶν καί νά τά διαθέτει στό ἐμπόριο ἐντός τοῦ Κράτους μέλους Α σέ μιά ἐξωτερική συσκευασία πού ἔχει ἐπινοηθεῖ ἀπό τόν εἰσαγωγέα, ἡ ὁποία στήν ἐμπροσθία ὄψη της ἔχει ἕνα ἄνοιγμα πού καλύπτεται ἀπό ἕνα διαφανές φύλλο, ἀπό τό ὁποῖο εἶναι ὁρατή ἡ διακριτική ἔνδειξη τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος, ἡ ὁποία εὑρίσκεται στήν ὀπισθία πλευρά τῆς συσκευασίας μπλίστερ πού περιβάλλει ἄμεσα τό φάρμακο;

2. Ἀρκεῖ γιά τήν διαπίστωση τῆς ὑπάρξεως ἑνός ἀνεπιτρέπτου περιορισμοῦ τοῦ ἐμπορίου, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 36 δεύτερο ἐδάφιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ὅτι ἡ ἄσκηση τοῦ κατά τό ἐθνικό δίκαιο δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος, σέ συσχετισμό μέ τόν τρόπο διαθέσεως τοῦ προϊόντος στό ἐμπόριο ἀπό τόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος, ὁδηγεῖ ἀντικειμενικῶς σέ στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν ἤ ἀπαιτεῖται ἐπί πλέον νά ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος χρησιμοποιεῖ τό δικαίωμά του, σέ συσχετισμό μέ τόν τρόπο πού ἐφαρμόζει γιά τήν διάθεση τοῦ προϊόντος στό ἐμπόριο, μέ τόν τελικό σκοπό νά προκαλέσει μία τεχνητή στεγανοποίηση τῶν ἀγορῶν;»

Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

6 Ὑπενθυμίζεται κατ' ἀρχάς ὅτι, σύμφωνα μέ τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, ὅπως ἰδίως συνάγεται ἀπό τήν ἀπόφασή του τῆς 23ης Μαΐου 1978 (Hoffmann-La Roche κατά Centrafarm, ὑπόθ. 102/77, Slg. 1978, σ. 1139), ἐνῶ ἡ συνθήκη δέν θίγει τήν ὕπαρξη τῶν δικαιωμάτων πού ἀναγνωρίζουν οἱ νομοθεσίες τῶν Κρατῶν μελῶν στόν τομέα τῆς ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας, ἐν τούτοις ἡ ἄσκηση τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν εἶναι δυνατόν, ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις, νά περιορίζεται λόγω τῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων τῆς συνθήκης. Πράγματι, τό ἄρθρο 36 ἐπιτρέπει, ὡς ἐξαίρεση ἀπό τήν θεμελιώδη ἀρχή τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων ἐντός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, μόνο τίς ἀποκλίσεις ἀπό τήν ἀρχή αὐτή πού δικαιολογοῦνται πρός προστασία τῶν δικαιωμάτων πού συνιστοῦν τό εἰδικό ἀντικείμενο τῆς ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας.

7 Τό εἰδικό ἀντικείμενο τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος συνίσταται κυρίως στήν ἐξασφάλιση ὑπέρ τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος τοῦ ἀποκλειστικοῦ δικαιώ-

ματος τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ σήματος, ὅταν ἕνα προϊόν τίθεται γιά πρώτη φορά στήν κυκλοφορία, καί στήν προστασία τοῦ δικαιούχου κατ' αὐτό τόν τρόπο ἀπό ἀνταγωνιστές πού θά ἐπεδίωκαν νά ἐκμεταλλευθοῦν κατ' ἀθέμιτο τρόπο τήν θέση καί τήν φήμη τοῦ σήματος διά τῆς πωλήσεως προϊόντων πού θά ἔφεραν παρανόμως τό σῆμα αὐτό.

8 Πρός ἀπάντηση τοῦ ἐρωτήματος ἄν τό ἀποκλειστικό αὐτό δικαίωμα περιλαμβάνει τήν ἐξουσία παρεμποδίσεως τῶν τρίτων ἀπό τό νά χρησιμοποιήσουν τό σῆμα μετά ἀπό ἀνασυσκευασία τοῦ προϊόντος, πρέπει νά ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ἡ κυρία λειτουργία τοῦ σήματος, ἡ ὁποία συνίσταται στήν ἐγγύηση, πρός τόν καταναλωτή ἤ τόν τελικῶς χρησιμοποιοῦντα αὐτό, τῆς ταυτότητος τῆς προελεύσεως τοῦ προϊόντος μέ τό σῆμα, καθώς δίδεται ἡ δυνατότης στόν καταναλωτή νά διακρίνει τό προϊόν αὐτό ἀπό τά προϊόντα ἄλλης προελεύσεως, χωρίς νά ὑπάρχει κίνδυνος συγχύσεως. Ἡ ἐγγύηση αὐτή τῆς προελεύσεως σημαίνει ὅτι ὁ καταναλωτής ἤ ὁ τελικῶς χρησιμοποιῶν τό προϊόν δύναται νά εἶναι βέβαιος ὅτι τό προϊόν μέ τό σῆμα πού τοῦ προσφέρεται δέν ἔχει ἀποτελέσει, σέ κάποιο προηγούμενο στάδιο τῆς ἐμπορίας καί χωρίς τήν ἔγκριση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος, ἀντικείμενο ἐπεμβάσεως τρίτου ἡ ὁποία ἐπηρέασε τήν ἀρχική κατάσταση τοῦ προϊόντος.

9 Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι τό δικαίωμα πού ἀναγνωρίζεται στόν δικαιοῦχο τοῦ σήματος νά ἀντιτίθεται σέ κάθε χρησιμοποίηση τοῦ σήματος αὐτοῦ, ἱκανή νά νοθεύσει τήν ὑπ' αὐτή τήν ἔννοια νοουμένη ἐγγύηση τῆς προελεύσεως, συνιστᾶ ἀπόρροια τοῦ εἰδικοῦ ἀντικειμένου τοῦ δικαιώματος ἐπί τοῦ σήματος.

10 Μία τέτοια ὅμως χρησιμοποίηση τοῦ σήματος ἱκανή νά νοθεύσει τήν ἐγγύηση τῆς προελεύσεως δέν ἐμφανίζεται σέ περίπτωση, ὅπως ἡ προκειμένη, ὅπου σύμφωνα μέ τίς διαπιστώσεις τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου καί τήν διατύπωση τοῦ ἐρωτήματος πού ὑποβάλλει, ἕνας παράλληλος εἰσαγωγεύς προβαίνει στήν ἀνασυσκευασία ἑνός φαρμακευτικοῦ προϊόντος, περιοριζόμενος σέ ἀντικατάσταση τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας, χωρίς νά θίξει τήν ἐσωτερική, καί καθιστώντας ὁρατό, διά μέσου τῆς νέας ἐξωτερικῆς συσκευασίας, τό σῆμα πού εἶχε θέσει ὁ παρασκευαστής ἐπί τῆς ἐσωτερικῆς συσκευασίας.

11 Πράγματι, ὑπό τίς προϋποθέσεις αὐτές ἡ ἀνασυσκευασία δέν συνεπάγεται τόν κίνδυνο νά ἐκτεθεῖ τό προϊόν σέ χειρισμούς ἤ ἐπιδράσεις πού νά θίγουν τήν ἀρχική του κατάσταση καί συνεπῶς ὁ καταναλωτής ἤ ὁ τελικῶς χρησιμοποιῶν αὐτό δέν δύναται νά παραπλανηθεῖ ὡς πρός τήν προέλευσή του, ὅταν μάλιστα, ὅπως στήν προκειμένη ὑπόθεση, ὁ παράλληλος εἰσαγωγεύς σημειώνει σαφῶς ἐπί

τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας ὅτι τό προϊόν παρεσκευάσθη ἀπό θυγατρική ἑταιρία τοῦ δικαιούχου ἐπί τοῦ σήματος καί ἀνασυνεσκευάσθη ἀπό τόν ἴδιο.

12 Τό γεγονός — πού ἄλλωστε δέν ἀναφέρεται στό προδικαστικό ἐρώτημα — ὅτι ὁ παράλληλος εἰσαγωγεύς ἐτοποθέτησε ἐντός τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας ἕνα δελτίο μέ ἐνδείξεις σχετικές μέ τό φάρμακο δέν ἀλλάζει τό συμπέρασμα αὐτό.

13 Κατά συνέπεια ἡ ἀπάντηση στό πρῶτο ἐρώτημα εἶναι ὅτι τό ἄρθρο 36 τῆς συνθήκης ἔχει τήν ἔννοια ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος δέν δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τό δικαίωμα αὐτό γιά νά ἀπαγορεύσει σέ ἕνα εἰσαγωγέα νά διαθέτει στό ἐμπόριο ἕνα φαρμακευτικό προϊόν πού παρασκευάζεται σέ ἄλλο Κράτος μέλος ἀπό θυγατρική ἐπιχείρηση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος καί φέρει τό σῆμα αὐτό κατόπιν ἀδείας του, ἄν ὁ εἰσαγωγεύς αὐτός προέβη σέ ἀνασυσκευασία τοῦ προϊόντος αὐτοῦ περιορισθείς σέ ἀντικατάσταση τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας, χωρίς νά θίξει τήν ἐσωτερική, καί καθιστώντας ὁρατό διά μέσου τῆς νέας ἐξωτερικῆς συσκευασίας τό σῆμα πού ἔχει θέσει ὁ παρασκευαστής ἐπί τῆς ἐσωτερικῆς συσκευασίας, ἐνῶ συγχρόνως ἀναφέρει σαφῶς ἐπί τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας ὅτι τό προϊόν παρεσκευάσθη ἀπό τήν θυγατρική ἐπιχείρηση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος καί ἀνασυνεσκευάσθη ἀπό τόν εἰσαγωγέα.

Ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος

14 Ἀπό τήν ἀπάντηση πού ἐδόθη στό πρῶτο ἐρώτημα συνάγεται ὅτι ἡ ἐξέταση τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος δέν εἶναι πλέον ἀναγκαία γιά νά καταστεῖ δυνατή ἡ ἔκδοση ἀποφάσεως ἀπό τό ἐθνικό δικαστήριο ἐπί τῆς ἐκκρεμούσης ἐνώπιόν του δίκης.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

15 Τά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθησαν ἡ κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες κατέθεσαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ παρούσα διαδικασία ἔχει ὡς πρός τούς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης τόν χαρακτήρα παρεμπίπτοντος πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σέ αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

κρίνοντας ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε μέ διάταξη τῆς 5ης Νοεμβρίου 1980 τό Landgericht τοῦ Ἀμβούργου ἀποφαίνεται:

Τό ἄρθρο 36 τῆς συνθήκης ἔχει τήν ἔννοια ὅτι ὁ δικαιοῦχος τοῦ σήματος δέν δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τό δικαίωμα αὐτό γιά νά ἀπαγορεύσει σέ ἕνα εἰσαγωγέα νά διαθέτει στό ἐμπόριο ἕνα φαρμακευτικό προϊόν πού παρασκευάζεται σέ ἄλλο Κράτος μέλος ἀπό θυγατρική ἐπιχείρηση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος καί φέρει τό σῆμα αὐτό κατόπιν ἀδείας του, ἄν ὁ εἰσαγωγεύς αὐτός προέβη σέ ἀνασυσκευασία τοῦ προϊόντος αὐτοῦ περιορισθείς σέ ἀντικατάσταση τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας, χωρίς νά θίξει τήν ἐσωτερική, καί καθιστώντας ὁρατό διά μέσου τῆς νέας ἐξωτερικῆς συσκευασίας τό σῆμα πού ἔχει θέσει ὁ παρασκευαστής ἐπί τῆς ἐσωτερικῆς συσκευασίας, ἐνῶ συγχρόνως ἀναφέρει σαφῶς ἐπί τῆς ἐξωτερικῆς συσκευασίας ὅτι τό προϊόν παρεσκευάσθη ἀπό τήν θυγατρική ἐπιχείρηση τοῦ δικαιούχου τοῦ σήματος καί ἀνασυνεσκευάσθη ἀπό τόν εἰσαγωγέα.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 3 Δεκεμβρίου 1981.

Ὁ γραμματεύς

A. Van Houtte

Ὁ πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

G. Bosco